

Економски и социјални саветДистрибуција.: Општа
23. мај 2014. годинеТекста оригинала: на енглеском
језику**Проширена нелекторисана
верзија****Комитет за економска, социјална и културна права****Закључна запажања о другом периодичном извештају
Србије¹**

1. Комитет за економска, социјална и културна права је размотрио други периодични извештај Србије о примени Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима (E/C.12/SRB/2) на својој 27. и 28. седници (E/C.12/2014/SR.27-28), одржаној 15. маја 2014. године, а на својој 40. седници одржаној 23. маја 2014, усвојио је следећа закључна запажања.

А. 1. УВОД

2. Комитет поздравља подношење другог периодичног извештаја Србије и писане одговоре које је, извесним закашњењем, добио на своју листу питања (E/C.12/SRB/Q/2/Add.1). Комитет са задовољством констатује да је делегација државе потписнице била састављена од експерата из неколико министарстава, што је омогућило информативан и конструктиван дијалог и сарадњу са Комитетом.

Б. Позитивни аспекти

3. Комитет поздравља потврђивање следећих инструмената од стране државе уговорнице:

(a) Међународне конвенције о заштити свих лица од присилних нестанака, 18. маја 2011.;

(b) Конвенције о правима особа са инвалидитетом и Опционог протокола, 31. јула 2009.;

(c) Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака, 26. септембра 2006.;

(d) Европске социјалне повеље (ревидиране), 1996. (бр. 163), 14. септембра 2009.;

* Усвојен на педесет и петом заседању Комитета (28. април-23. мај 2014.).

(e) Конвенције Међународне организације рада о заштити материнства бр. 183 (2000), 31. августа 2010.; и Конвенције о администрацији рада бр. 150 (1978) Конвенције о раду помораца (2006.), 15. марта 2013.;

(f) Конвенције о смањењу апатридије из 1961, 7. децембра 2011.

4. Комитет поздравља напоре државе уговорнице усмерене ка унапређењу економских, социјалних и културних права, који су обухватили усвајање:

(a) Закона о забрани дискриминације, 31. августа 2009.; именовање Повереника за заштиту равноправности, 5. маја 2010.; и Стратегије за борбу против дискриминације у јуну 2013. године;

(b) Закона о равноправности полова који, између осталог, има за циљ да створи једнаке могућности запошљавања за жене; у 2009.; и измена и допуна Закона о избору народних посланика у Народној скупштини, који утврђује квоту од 33 процената за мање заступљени пол на изборним листама у 2011. години;

(c) Закона о ванпарничном поступку и Закона о пребивалишту и боравку, који је омогућио упис рођења и издавање личних исправа лицима без држављанства, нарочито Ромима, у 2009. години; Закона о азилу, 2008. године; и Закона о управљању миграцијама у 2010. години;

(d) Закона о основама система образовања и васпитања, који је унапредио инклузивно и недискриминаторно образовање, у 2011.; Закона о социјалној заштити, који је проширио концепт лица неспособних за рад и повећао релевантна социјална давања, у 2012; и Закона о правима пацијента, који је увео саветнике за заштиту права пацијента у локалне самоуправе, у 2013.;

(e) Усвајање Националне стратегије запошљавања за период 2011.-2020., којом су предвиђене субвенције за запошљавање Рома, у 2011.; и измене и допуне Закона о раду, којима је обухваћена заштита запослених мајки и трудница, у 2013.

5. Комитет такође поздравља стратегије и националне акционе планове за борбу против корупције, трговине људима и насиља у породици, као и рад Заштитника грађана.

В. Главне области забринутости и препоруке

Директна применљивост Пакта

6. Констатујући да Пакт чини саставни део правног система и да је директно применљив, Комитет жали што држава потписница није била стању да пружи информације о случајевима директне применљивости Пакта пред судовима државе потписнице, као ни доступне правне лекове за појединце које су пријавили кршење својих економских, социјалних и културних права.

Комитет позива државу уговорницу да прикупи и у свој наредни периодични извештај укључи информације о оправданости права садржаних у Пакту, укључујући случајеве директне примене Пакта пред домаћим судовима и правне лекове доступне појединцима који пријаве кршење својих економских, социјалних и културних права садржаних у Пакту. У том смислу, Комитет упућује на свој Општи коментар бр. 9, о унутрашњој примени Пакта. Комитет такође препоручује држави уговорници да унапреди своје програме обуке из области људских права како би промовисала боља знања, свест и примену Пакта, посебно међу представницима правосуђа, званичницима која спроводе закон и другим актерима, као и међу носиоцима тих права.

Прикупљање и обрада података

7. Комитет је забринут због одсуства систематског прикупљања и обраде разврстаних података који би могли да омогуће прецизну процену остваривања економских, социјалних и културних права у држави потписници.

Комитет препоручује држави уговорници да:

(а) Успостави систем прикупљања статистичких података о главним факторима који утичу на примену економских, социјалних и културних права наведених у Пакту, правилно разврстаних по годинама, полу, старости, градском/сеоском становништву, етничком пореклу, по групама у неповољном положају и маргинализованим групама и осталим релевантним критеријумима, и да такве статистичке податке укључи у свој наредни периодични извештај;

(б) Да врши редовне и систематске процене, на основу јасно одређених показатеља, о степену остваривања економских, социјалних и културних права по различитим сегментима популације, узимајући у обзир концептуални и методолошки оквир показатеља људских права који је развила Канцеларија Високог представника Уједињених нација за људска права;

(с) Примени показатеље људских права, посебно за економска, социјална и културна права, као део своје Националне стратегије за развој и интеграцију.

Заштитник грађана

8. Комитет изражава своју забринутост због недостатка законских овлашћења Заштитника грађана да оствари интеракцију са међународним системом људских права и организацијама цивилног друштва, због недостатка финансијских и људских ресурса који стоје на располагању канцеларији Заштитника грађана и ограниченог праћења ставова и препорука Заштитника грађана од стране државе угооврнице.

Комитет препоручује држави угооврници да:

(а) Измени и допуни Закон о заштитнику грађана како би му се тиме омогућила интеракција са међународним системом људских права и организацијама цивилног друштва;

(б) Канцеларији Заштитника грађана обезбеди довољне финансијске и људске ресурсе за ефикасно спровођење мандата, у складу са принципима који се односе на статус националних институција за људска права (Париски принципи);

(с) Приликом доношења закона или креирања политика и програма узме у обзир ставове и мишљења која је изнео Заштитник грађана, посебно у области економских, социјалних и културних права.

Правосуђе

9. Констатујући недавне реформе судства, Комитет изражава своју забринутост због и даље присутне неефикасности администрације судства, посебно у контексту захтева у вези запослења против предузећа која су приватизована, о чему сведочи прекомерна дужина судских поступака, недостатак правних лекова и неизвршење пресуда донетих по домаћем праву.

Комитет препоручује да држава уговорница предузме неопходне правне, политичке и друге мере како би обезбедила делотворно и независно

функционисање правосуђа, као средства којим обезбеђује остваривање људских права, укључујући економска, социјална и културна права.

Максимално расположиви ресурси

10. Комитет изражава жаљење због недовољних информација о коришћењу максимално расположивих ресурса од стране државе уговорнице у постепеном постизању пуног остваривања права признатих у Пакту (члан 2. став 1).

Комитет препоручује држави уговорници да редовно процењује утицај предузетих мера, укључујући и борбу против корупције и буџетска средства издвојена за примену Пакта, како би проценила да ли су у постепеном постизању пуног остваривања права признатих у Пакту коришћени максимални ресурси, узимајући у обзир Општи коментар Комитета бр. 3. о природи обавеза држава уговорница и његову изјаву о обавези предузимања корака до "максимално расположивих ресурса" из 2007. године.

Дискриминација

11. Комитет изражава своју забринутост због чињенице да се припадници националних и етничких мањина, особе са инвалидитетом, избеглице и интерно расељена лица, укључујући Роми и остале маргинализоване групе и даље суочавају са дискриминацијом у погледу приступа економским, социјалним и културним правима. Комитет такође изражава своју забринутост због тога што се Закон о забрани дискриминације не примењује систематски, о чему сведочи мали број закључених предмета који се односе на дискриминацију (члан 2. став 2).

Комитет позива државу уговорницу да:

(а) Интензивира своје напоре на промовисању равноправности и борбе против дискриминације усмерене ка припадницима националних мањина, особама са инвалидитетом, избеглицама и интерно расељеним лицима, укључујући Роми, ЛГБТ особе и остале маргинализоване особе и групе у погледу приступа запошљавању, социјалној заштити, становању, здравству и образовању;

(б) Систематски примењује Закон о забрани дискриминације и друге релевантне прописе, као и Стратегију за превенцију и заштиту од дискриминације за период 2013-2018. године у циљу спречавања и кажњавања свих видова дискриминације, узимајући у обзир све забрањене основе дискриминације садржане у члану 2. став 2. Пакта и разрађене у Општем коментару Комитета бр. 20. о забрани дискриминације у економски, социјалним и културним правима.

Роми

12. Комитет изражава своју забринутост због преовлађујуће дискриминације против Рома о чему, између осталог, сведочи несразмерно висока незапосленост, ограничен приступ социјалној заштити, смештај у неформалним насељима, неадекватна здравствена заштита и образовање. Комитет стога изражава жаљење због недостатака у спровођењу Стратегије за унапређење положаја Рома за период 2012.-2014. године коју је признала држава уговорница и недовољне примене национално договорених приоритета у вези Рома на локалном нивоу (члан 2).

Комитет позива државу уговорницу да предузме даље мере у циљу превазилажења преовлађујуће дискриминације против Рома у остваривању

њихових економских, социјалних и културних права, укључујући ревидирање Стратегије за унапређење положаја Рома, кроз боље одражавање специфичног положаја Рома и да обезбеди да се национално договорени приоритети за Роме уредно саопштавају локалним властима како би били ефикасно спроведени.

Личне исправе

13. Констатујући недавне измене и допуне које олакшавају упис рођења и пријаву боравка, Комитет изражава своју забринутост због тога што и даље одређени број избеглица, повратника и интерно расељених лица нема личне исправе, чиме им се ограничава уживање економских, социјалних и културних права. Комитет је такође забринут због тога што многи интерно расељени Роми који живе у неформалним насељима без пријаве пребивалишта нису пререгистровали своју сталну адресу боравка (чл. 2. 9. 11. 12. 13. и 14.).

Комитет препоручује држави уговорници да избеглицима, повратницима и интерно расељеним лицима, посебно Ромима без пријављеног пребивалишта у неформалним насељима, омогући делотворан приступ процедурама за упис рођења и пријаву пребивалишта како би олакшала приступ личним исправама, укључујући изводе из матичне књиге рођених, личне карте и радне књижице. У међувремену, лицима угроженим у овом погледу треба омогућити приступ економским, социјалним и културним правима.

Тражиоци азила, избеглице и интерно расељена лица

14. Констатујући функционисање Канцеларије за азил, Комитет је забринут због недостатка праведних и делотворних процедура за добијање азила, будући да је само незнатан број тражилаца азила у Србији добило статус избеглице, упркос томе што већина тих лица долази из земаља које производе избеглице. Даље констатујући рад Комесаријата за избеглице и миграције у Србији, Комитет изражава своју забринутост због тога што избеглице и интерно расељена лица немају приступ свеобухватним програмима интеграције. Комитет је такође забринут због ограничених капацитета социјалних служби у местима у којим се налазе центри за азил и недовољних капацитета за прихват тражилаца азила (чл. 2. 9. и 11.).

Комитет препоручује држави уговорници да:

(a) Усвоји неопходне подзаконске акте и друге мере, укључујући обуку службеника за миграције, као и да осигура независност Канцеларије за азил како би обезбедила пуну примену Закона о азилу из 2008. године и гарантовала праведне и ефикасне поступке за добијање азила, а посебно заштиту од *поновног протеривања*;

(b) Успостави функционалан механизам локалне интеграције за избеглице признат у складу са Законом о азилу, као и за интерно расељена лица у областима као што су образовање, социјална помоћ, језик, стручна обуке и становање, и да у том погледу усвоји и спроводи Националну стратегију за решавање проблема избеглих и интерно расељених лица и након 2014. године, заједно са Акционим планом који би требао да обухвати јасне временске одреднице и буџет;

(c) Повећа капацитете служби социјалне заштите у местима у којима се налазе центри за азил, како би могла боље да одговори потребама тражилаца азила и признатим избеглицима;

(d) Побољша постојеће капацитете за прихват тражилаца азила како би могла да одговори променама у броју захтева за азил и стварну дужину поступка за добијање азила.

Национални механизми за родну равноправност

15. Комитет је забринут због ограничене ефикасности и недостатка довољних људских и финансијских ресурса Канцеларије за родну равноправност и Савета за родну равноправност, што утиче на спровођење Закон о родној равноправности, Стратегије и Акционог плана за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности. Комитет је такође забринут због недовољног праћења примене Стратегије и Акционог плана (члан 3).

Комитет препоручује да:

(a) Држава потписница процени да ли су механизми за родну равноправност одговарајући и да ли национални механизми у области родне равноправности обезбеђују довољне људске и финансијске ресурсе за побољшање њиховог делотворног и редовног функционисања;

(b) Адекватно прати спровођење Стратегије и Акционог плана за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности према јасно одређеним показатељима.

Родна дискриминација

16. Комитет је забринут због ниске стопе запослености жена, распрострањености родне дискриминације у запошљавању и посебно због несразмерно високе стопе незапослености младих, ниско-образованих и старијих жена. Комитет је такође забринут због недовољне заступљености жена у државним и локалним органима власти као и на функцијама у јавном сектору (чл. 3. и 6.).

Комитет позива државу уговорницу да:

(a) Спроведе свеобухватне реформе којима би укинула законске одредбе које могу да подржавају родну дискриминацију и како би оснажила жене кроз родно осетљиве политике рада које имају за циљ запошљавање жена у нетрадиционалним занимањима, и како би побољшала њихов приступ стручном и техничком образовању и обезбедила једнаке услове за рад;

(b) Анализира факторе који одређују улазак жена на тржиште рада и њихов останак на истом, укључујући сиву економију, и да предузме мере како би отклонила друштвена предубеђења о традиционалним родним улогама и предрасуде, укључујући одређене послове, и да подигне свест како мушкараца тако и жена о усклађивању радних и породичних обавеза;

(c) Спроводи Закон о родној равноправности, а посебно да примењује квоту од 33 процента коју је држава потписница одредила за заступљеност недовољно заступљеног пола на одређеним положајима у државној управи и у процесима одлучивања.

Незапосленост

17. Уважавајући Националну стратегију за запошљавање и Акциони план, Комитет је и даље забринут због високе стопе незапослености у држави уговорници, која несразмерно погађа жене, особе са инвалидитетом, Роме, интерно расељена лица и лица које живе у руралним подручјима. Комитет је такође забринут због малог

броја запослених особа са инвалидитетом, што указује на мали утицај “Закона о професионалној рехабилитацији особа са инвалидитетом” (члан 6).

Комитет позива државу уговорницу да појача своје напоре на смањењу стопе незапослености увођењем делотворних мера активне политике запошљавања, укључујући преквалификацију, локалне иницијативе за запошљавање, подстицаје за запошљавање и пореске олакшице за послодавце у циљу промовисања запошљавања лица из магинализованих група, посебно у руралним подручјима. Комитет такође позива државу уговорницу да на годишњем нивоу одреди циљеве за запошљавање особа са инвалидитетом и да прикупи поуздане податке о стопи њихове незапослености.

Једнака зарада за рад исте вредности

18. Констатујући гарантовање начела "једнаке зараде за рад исте вредности" у законима државе уговорнице, Комитет је забринут јер жене не добијају једнаку надокнаду за исти рад, или за рад исте вредности (члан 7).

Комитет позива државу уговорницу да обезбеди делотворну примену одредби Закона о раду и Закона о родној равноправности у погледу једнаке зараде за рад исте вредности, укључујући контроле инспекције рада и изрицање казни, како и да се позабави изворима ограничене делотворности законских прописа који одређују висину зарада, посебно кроз јавне капање и обуке у оквиру удружења послодавца и запослених у држави потписници.

Инспекторат за рад

19. Комитет са забринутошћу констатује ограничену делотворност Инспектората за рад, посебно када је реч о спречавању повреда и болести на раду (члан 7).

Комитет препоручује држави уговорници да побољша функционисање Инспектората за рад применом превентивних и казних механизма, а посебно да помогне послодавцима у спречавању професионалних повреда и болести на раду, да прикупи релевантне податке и да с тим у вези спроведе систематску обуку за инспекторе рада.

Минимална зарада

20. Комитет изражава своју забринутост у вези са начином на који се одређује минимална зарада, без узимања у обзир трошкова живота и ставова социјалних партнера, и без редовне ревизије. Комитет је такође забринут због ниског нивоа прихода међу запосленим особама са инвалидитетом (члан. 7).

Комитет позива државу уговорницу да предузме мере којима би осигурала да се при одређивању минималних зарада уважавају трошкови живота и ставови социјалних партнера и да периодично преиспита степен у ком свим радницима и њиховим породицама обезбеђује адекватан животни стандард, у складу са чланом 7. тачка а. подстав ii Пакта. Комитет такође позива државу уговорницу да реши проблем ниских прихода међу запосленим особама са инвалидитетом применом посебних мера.

Право на синдикално организовање

21. Комитет је забринут због ниског нивоа остваривања права запослених у приватном сектору да оснивају или да се учлањују у синдикате, као и због превеликих ограничења права на штрајк запослених у јавном сектору, чак и ако не пружају “основне услуге” (члан 8).

Комитет позива државу уговорницу да запосленима и у јавном и у приватном сектору омогући делотворно остваривање права да слободно оснивају и да се учлањују у синдикате, као и права на штрајк. Уважавајући нацрт Закона о штрајку из 2013. године, Комитет препоручује држави уговорници да ограничи забрану ступања у штрајк запослених у јавном сектору тако што ће сузити дефиницију “основних услуга” како би била у складу са Пактом и релевантним стандардима МОП.

Накнаде за незапосленост

22. Комитет поново истиче своју забринутост због ниских накнада за незапосленост које нису довољне да обезбеде адекватан животни стандард корисницима истих и њиховим породицама и са забринутошћу констатује да је проценат незапослених лица који примају накнаде за незапосленост низак (члан 9).

Комитет понавља своју препоруку дату држави уговорници да повећа износ накнада за незапосленост како би незапосленим радницима и њиховим породицама обезбедила адекватан животни стандард и да достави информације о степену покривености накнада за незапосленост, разврстано и по статусу боравка или према националном или етничком пореклу.

Пензије за избеглице и интерно расељена лица

23. Комитет је забринут због тога што је велики број избеглица из Хрватске и интерно расељених лица са Косова и даље, већ више година, лишено права на исплату заосталих и неисплаћаних пензија (члан 9).

Комитет апелује на државу уговорницу да настави билатералне преговоре у вези са исплатом пензија хрватским избеглицама који бораве у Републици Србији и да се побрине за замену документације за исплату пензија интерно расељеним лицима са Косова који нису могли да доставе своје радне књижице.

Социјална заштита

24. Комитет изражава своје жаљење због недостатка информација о томе да ли се накнаде социјалне помоћи периодично прилагођавају како би се свим угроженим и маргинализованим појединцима и породицама омогућило уживање одговарајућег животног стандарда (чл. 9. и 11.).

Комитет позива државу уговорницу да:

(a) Повећа накнаде за социјалну помоћ, узимајући у обзир Општи коментар Комитета бр. 19. о праву на социјалну заштиту, како би помогла свим конкретним појединцима и породицама широм државе потписнице, укључујући особе са инвалидитетом, старија лица, децу, породице са ниским примањима и дугорочно незапослена лица да остваре одговарајући животни стандард;

(b) Размотри увођење минималних накнада које би објединиле све постојеће накнаде социјалне помоћи у циљу обезбеђивања одговарајућег животног стандарда за све, а посебно за угрожене и маргинализоване појединце и породице;

(c) Спречи све неоправдане прекиде у додели накнада за социјално осигурање, како што су накнаде за лица која нису у стању да раде, а које се признају у периоду од девет месеци у календарској години.

Трговина људима

25. Констатујући мере предузете против трговине људима, Комитет је дубоко забринут због пораста трговине људима, посебно жена и деце, како унутар државе тако и прекогранично, као и због малог броја лица гоњених и осуђених за кривично дело трговине људима. Комитет је такође забринут због недостатка медицинске, правне и социјалне помоћи која се пружа жртвама трговине људима, укључујући прихватилишта (члан 10).

Комитет препоручује држави уговорници да:

(а) Предузме даље мере како би обезбедила рану идентификацију жртава и адекватну обуку полицијских службеника и правосудних органа у циљу спровођења ефикасне истраге и гоњења починилаца трговине људима, као и видове експлоатације жртава тог кривичног дела;

(б) Унапреди прикупљање података о жртвама, починиоцима, истрагама и казнама, укључујући и полицијске службенике умешане у трговину људима;

(с) Обезбеди адекватну медицинску, правну и социјалну помоћ жртвама трговине људима, укључујући прихватилишта, као и да им обезбеди приступ правним лековима.

Насиље у породици

26. Иако Комитет поздравља осуду насиља у породици, са забринутошћу констатује пријављен недостатак делотворности Националне стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима за период 2011-2015. године, будући да је више од половине жена доживело неки облик насиља. Комитет је такође забринут због високе стопе злостављања и занемаривања деце (члан 10).

Комитет позива државу уговорницу да на делотворан начин води истраге, гони и кажњава сва дела у вези породично и родно заснованог насиља, укључујући злостављање и занемаривање деце; да пружи помоћ жртвама таквих дела, укључујући обезбеђење адекватних кризних центара који нуде сигуран смештај и неопходну помоћ; да обезбеди обуку за полицијске службенике и судије и да спроведе информативне кампање у циљу повећања јавне свести о свеприсутности породичног и родно заснованог насиља, укључујући злостављање и занемаривање деце.

Деца без родитељског старања

27. Комитет изражава своју забринутост због повећаног раздвајања деце од породица. Комитет је такође забринут због недовољних информација о напорима који се чине да се обезбеди алтернативно породично старање за децу без родитељског старања, као и због чињенице да алтернативне услуге пружања бриге и подршке у заједници у односу на институционалну заштиту нису довољно развијене (члан 10).

Комитет позива државу уговорницу да:

(а) **Спречи раздвајање деце од породица, у најбољем интересу детета, и да предузме кораке како би обезбедила да систем бриге о детету пружи ефикасну подршку породицама у кризи и под ризиком од раздвајања детета од породице;**

(b) Да предузме даље кораке како би обезбедила алтернативно породично старање за децу без родитељског старања, са фокусом на деци са посебним потребама;

(c) Да приоритет алтернативи социјалних услуга у заједници, а не резиденцијалним установама за старање о деци и да развије проактивне мере за напуштање институционалне заштите.

Рад деце

28. Комитет са забринутошћу констатује да многа деца, а посебно Ромска деца, испод минималне границе од 15 година за запошљавање, раде на улицама и у сивој економији и да су изложена експлоатацији и трговини људима (члан 10).

Комитет позива државу уговорницу да побољша праћење рада деце, а посебно да појача контролу инспекције рада у циљу детекције и спречавања најгорих облика рада деце, посебно деце која раде на улици. Држава уговорница такође, треба да унапреди програме заштите и реинтеграције који су фокусирају на породично оснаживање и елиминацију различитих облика злостављања и економске експлоатације деце, укључујући и позитивне програме за родитељство за маргинализоване заједнице, те да о томе прикупи информације, укључујући статистику.

Сиромаштво

29. Комитет је и даље забринут због ограничене делотворности постојећих стратегија за решавање екстремног сиромаштва у држави потписници, посебно међу избеглицама, повратницима, интерно расељеним лицима, припадницима мањина, старијим лицима и особама са инвалидитетом као и због распрострањености регионалних разлика у остваривању свих економских, социјалних и културних права без дискриминације (чл. 2. и 11.).

Комитет позива државу уговорницу да прошири своју Стратегију за смањење сиромаштва како би решила проблем екстремног сиромаштва са којим се посебно суочавају припадници маргинализованих група, да предузме све неопходне корективне мере како би решила питање регионалних разлика које утичу на подједнако уживање економских, социјалних и културних права и да издвоји довољна средства за спровођење ових стратегија, узимајући у обзир изјаву Комитета о сиромаштву и Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (E/C.12/2001/10) из 2001.

Принудна иселјавања

30. 30. Комитет је забринут због недавних принудних иселјења и преселјења интерно расељених лица и других угрожених група, укључујући Роме, Ашкале и Египћане, из неформалних насеља у Београду и других делова земље. Комитет је посебно забринут због извештаја да неке конкретне породице са децом нису претходно консултоване и да су остале без одговарајућег смештаја и заштите (члан. 11).

Комитет позива државу уговорницу да предузме хитне мере које подразумевају консултовање са угроженим заједницама у свим фазама иселјавања, да обезбеди неопходне гаранције и надокнаде, а посебно да обезбеди одговарајући алтернативни смештај на локацијама које су погодне за социјалну стамбену изградњу, узимајући у обзир Општи коментар Комитета бр. 4. и 7. о праву на одговарајуће становање и принудно иселјавање.

Социјално становање и услови у неформалним насељима

31. Комитет изражава своју забринутост због малог броја социјалних станова који се годишње изграђују за породице са ниским примањима. Комитет такође поново изражава своју забринутост због чињенице да хиљаде Рома и даље живи у сиромашним неформалним насељима без струје, пијаће воде и канализације и без приступа здравственој нези и образовању (члан. 11).

Комитет препоручује држави уговорници да:

(a) Предузме политичке и финансијске мере како би проширила мрежу и квалитет социјалног становања за породице са ниским примањима које треба да постану део постојећег националног Акционог плана становања;

(b) Убрза мере којима ће обезбедити да Роми остваре приступ одговарајућем и приступачном становању уз правну сигурност поседа, пијаћој води, адекватним санитарним условима, и сл., укључујући побољшање услова у постојећим насељима или изградњу социјалних станова.

Безбедна вода за пиће

32. Комитет је забринут због недостатка приступа безбедној води за пиће у неким деловима државе потписнице, посебно у руралним подручјима (члан 11).

Комитет препоручује држави уговорници да предузме додатне мере ради спровођења пројеката водоснабдевања како би обезбедила једнак приступ безбедној води за пиће у свим деловима земље. У то смислу, Комитет позива државу потписницу да узме у обзир његов Општи коментар бр. 15. (2002) о праву на воду.

Право на здравље

33. Комитет је забринут због неодговарајућег буџета за систем здравствене заштите, недостатка приступа здравственој заштити за угрожене појединце који не поседују здравствене књижице и ограниченог приступа здравственим услугама, посебно у руралним подручјима. Комитет је такође забринут због пораста ХИВ-а/АИДС-а, одсуства информација о сексуалном и репродуктивном здрављу и правима, као дела образовног наставног плана и програма и ограничене мреже служби за ментално здравље деце (члан. 12).

Комитет препоручује држави уговорници да појача своје мере ради повећања буџетских издвајања за здравство, да обезбеди да угрожени појединци добију здравствене књижице како би могли да остваре приступ здравственој заштити и да прошири здравствене услуге у руралним подручјима. Држава уговорница такође треба да настави да решава питање ширења ХИВ-а/АИДС-а промовисањем здравља адолесцената и пружањем здравствених савета и услуга за ширу јавност, да обезбеди свеобухватно сексуално образовање и да прошири мрежу служби за ментално здравље деце тако што ће прећи са услуга институционалне заштите на услугу заштите и подршке у заједници.

Право на образовање

34. Комитет констатује да тражиоци азила и лица којима је одобрен азил могу да остваре приступ основном и средњем образовању бесплатно; међутим, Комитет је забринут због чињенице да се деца азиланти која су смештена у центрима за азил у држави потписници не уписују у локалне школе (чл. 13. и 14.).

Комитет препоручује држави уговорници да се свој деци азилантима који чекају одговор на своје захтеве за добијање избегличког статуса омогући приступ основном и средњем образовању у складу са Законом о азилу.

35. Комитет је забринут због распрострањености насиља и дискриминације у школама, као и због недовољног уписа деце са посебним потребама у редовно школовање. Комитет је такође забринут због стављања ромске деце у специјалне школе или одељења, високе стопе напуштања основног образовања и нередовног похађања наставе ромске деце (чл. 13. и 14.).

Комитет препоручује држави уговорници да настави са спровођењем правних и политичких реформи како би сваком детету омогућила остваривање права на образовање и да у том циљу:

(a) Интензивира спровођење мера у циљу спречавања насиља и дискриминације у школама, укључујући вршњачке програме и боље односе у школи;

(b) Обезбеди инклузивно образовање за сву децу са посебним потребама у редовним школама;

(c) Гарантује упис ромске деце у редовна одељења у основним школама, уместо у школе или одељења за децу са посебним потребама;

(d) Смањи стопу напуштања основног образовања ромске деце и да предузме ефикасне мере како би Роми похађали школе и повећали похађање наставе у средњим школама кроз афирмативне акције, као што је додела стипендија и обезбеђивање уџбеника.

Културна права

36. Комитет је забринут због чињенице да културна права гарантована Пактом нису доступна свим лицима, посебно у руралним подручјима. Констатујући мере којима се предвиђа једнако уживање културних права за све групе, а посебно оснивање националних савета националних мањина у 2010. години, Комитет је забринут због чињенице да Бошњаци нису имали користи од пуног уживања и заштите права мањина (чл. 2. 13. 14. и 15.).

Комитет препоручује држави уговорници да усвоји свеобухватну Стратегију културног развоја, са механизмом координације за промовисање, заштиту и остваривање културних права свих појединаца и група на целој територији државе потписнице, уз очување културне разноликости. Комитет подстиче државу уговорницу да предузме даље мере како би све заједнице са посебним идентитетом, укључујући Бошњаке, могле да имају користи од уживања и заштите права мањина. Комитет такође подстиче државу уговорницу да размотри повећање буџета који се додељује за културни развој и учешће у културном животу, у складу са чланом 15. Пакта.

Г. Остале препоруке

37. Комитет подстиче државу уговорницу да размотри потписивање и ратификовање Опционог протокола уз Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима. Комитет такође подстиче државу уговорницу да размотри ратификацију Међународне конвенције о заштити права свих радника миграната и чланова њихових породица.

38. Комитет захтева од државе уговорнице да дистрибуира ова закључна запажања у све нивое друштва, а посебно међу државним службеницима, члановима парламента, судским органима и организацијама цивилног друштва и да обавести Комитет о свим корацима које ће предузети за свој наредни периодични извештај. Комитет такође подстиче државу уговорницу да пре подношења свог наредног периодичног извештаја укључи организације цивилног друштва и остале чланове цивилног друштва у процес разматрања на националном нивоу..

39. Комитет захтева од државе уговорнице да поднесе свој трећи периодични извештај у складу са смерницама које је усвојио Комитет у 2008. години (E/C.12/2008/2), за период до 30. маја 2019.године.
